

Dünya Antibiyotik Farkındalık Haftası ADSi Bilgi Notu

*KLİMUD Antibiyotik Duyarlılıklarının Saptanması ve İzlenmesi (ADSi) Çalışma Grubu
2025*

Antimikrobiyal direnç (AMD), bakteriler, virüsler, mantarlar ve parazitler tarafından antimikrobiyal ilaçlara karşı geliştirilen direnç nedeniyle enfeksiyonların tedavisini zorlaştıran, hastalık süresini uzatan ve ölüm oranlarını artıran kritik bir küresel sağlık tehdidi hâline gelmiştir (1).

Küresel veriler, AMD'nin etkisinin giderek büyüdüğünü göstermektedir. 2019 yılında bakteriyel antimikrobiyal direnç, 1,27 milyon doğrudan ölümün nedeni olmuş; toplamda 4,95 milyon ölüme ilişkili bulunmuştur (2). Günümüzde giderek daha fazla enfeksiyon mevcut ilaçlarla tedavi edilemez hâle gelmekte ve bu tablo, cerrahi girişimler, organ nakilleri ve kanser tedavileri gibi modern tıbbın kritik uygulamalarını riske sokmaktadır (3). AMD'nin 2050 yılında, 1,91 milyon doğrudan ölüme; 8,22 milyon ilişkili ölüme neden olabileceği öngörülmektedir (4).

Bu nedenle AMD, insan sağlığının yanı sıra hayvan sağlığı, gıda üretimi ve çevresel sürdürülebilirliği etkileyen çok sektörlü bir kriz olarak ele alınmakta; çözüm için "Tek Sağlık" yaklaşımıyla bütüncül ve koordineli adımlar atılması gerekmektedir (5).

Antimikrobiyal Direncin Nedenleri

Antimikrobiyal direncin ortaya çıkmasında uygunsuz ve gereksiz antibiyotik kullanımı, tedaviye uyumsuzluk, reçetesiz ilaç temini, hayvancılık ve tarımda kontrolsüz antimikrobiyal kullanımı, yetersiz hijyen uygulamaları ve küresel hareketlilik önemli rol oynamaktadır (6). Bu etkenler bir araya geldiğinde dirençli mikroorganizmaların yayılımı hızlanmakta ve toplum sağlığı üzerinde ciddi bir tehdit oluşturmaktadır.

Antimikrobiyal Direncin Etkileri

AMD'nin yaygınlaşması, sağlık sistemlerinde ciddi kısıtlamalara yol açmaktadır:

- Tedavisi güç enfeksiyonların artması
- Hastanede yatış sürelerinin uzaması
- Mortalite ve morbidite oranlarında yükselme
- Sağlık harcamalarının belirgin şekilde artması
- Cerrahi operasyonlar, organ nakli ve kemoterapi gibi yüksek riskli işlemlerde enfeksiyon riskinin artması

Etkili antibiyotiklerin kaybedilmesi hâlinde modern tıbbın birçok temel uygulamasının yapılamaz duruma gelmesi söz konusu olacaktır (7).

Mücadele ve Sonuç

Antibiyotik direnci giderek artmakta ve dünya antibiyotik sonrası bir çağa doğru ilerlemektedir. Gerekli önlemler alınmazsa, bakterilerin mevcut tüm antibiyotiklere karşı direnç kazandığı ve antibiyotiklerin artık işe yaramadığı "Antibiyotik-sonrası çağ" kaçınılmaz olacaktır. Tehdit yeterince algılanmazsa sorunu çözmek için gereken çaba gösterilmeyeceği için, farkındalık eksikliği AMD krizini daha da tehlikeli hâle getirebilir (8). Tek sağlık yaklaşımı ile antimikrobiyal dirençle mücadelede yapılması gerekenler aşağıda sıralanmıştır (9).

- ✓ Bulaşma temelli önlemlerin güçlendirilmesi
- ✓ Çevresel hijyen uygulamalarının iyileştirilmesi
- ✓ Hızlı ve doğru klinik tanı yöntemlerinin geliştirilmesi
- ✓ Aşı kullanımının artırılması
- ✓ Enfeksiyon hastalıkları alanında nitelikli personel sayısının artırılması
- ✓ Sağlık profesyonelleri için eğitim ve mesleki gelişimin iyileştirilmesi
- ✓ Gıda hijyeni ve gıda güvenliği uygulamalarının geliştirilmesi
- ✓ Çiftlik biyogüvenliği önlemlerinin güçlendirilmesi
- ✓ Antimikrobiyal yönetim programlarının iyileştirilmesi
- ✓ AMD farkındalığının ve toplumsal bilincin artırılması
- ✓ Antimikrobiyal süveyans sistemlerinin güçlendirilmesi
- ✓ Yeni antimikrobiyal ajanlar ve tanı teknolojileri için araştırma fonlarının artırılması

Bugün harekete geçip, gerekli önlemleri almazsak antibiyotik sonrası çağ bir kurgu değil, 21. yüzyılın gerçeği olacak!

Kaynaklar

1. World Health Organization. (2024). Antimicrobial resistance: Fact sheet. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/antimicrobial-resistance>
2. Murray, C. J., Ikuta, K. S., Sharara, F., et al. (2022). Global burden of bacterial antimicrobial resistance in 2019: A systematic analysis. *The Lancet*, 399(10325), 629–655.
3. Ferraz, M. P. (2024). Antimicrobial Resistance: The Impact from and on Society According to One Health Approach. *Societies*, 14(9), 187.
4. GBD 2021 Antimicrobial Resistance Collaborators. *Lancet*. 2024;404(10459):1199-1226.
5. Velazquez-Meza, M. E., Galarde-López, M., Carrillo-Quiróz, B., & Alpuche-Aranda, C. M. (2022). Antimicrobial resistance: One Health approach. *Veterinary world*, 15(3), 743–749.
6. Irfan, M., Almotiri, A., & AlZeyadi, Z. A. (2022). Antimicrobial Resistance and Its Drivers-A Review. *Antibiotics (Basel, Switzerland)*, 11(10), 1362.
7. O'Neill, J. (2016). Tackling drug-resistant infections globally: Final report and recommendations. Review on Antimicrobial Resistance. https://amr-review.org/sites/default/files/160525_Final%20paper_with%20cover.pdf
8. Koesling D, Bozzaro C. The post-antibiotic era: an existential threat for humanity. *Intergenerational Justice Review*, 2022, 8.2.
9. Ponzio E, De Gaetano S, Midiri A, et al. The Antimicrobial Resistance Pandemic Is Here: Implementation Challenges and the Need for the One Health Approach. *Hygiene*. 2024; 4(3):297-316.